TA'LIMDA MENEJMENT ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA ISTIQBOLLAR

Andijon davlat texnika instituti "Menejment" kafedrasi assitent oq'tuvchisi Irisov Jahongir Xursanbekovich

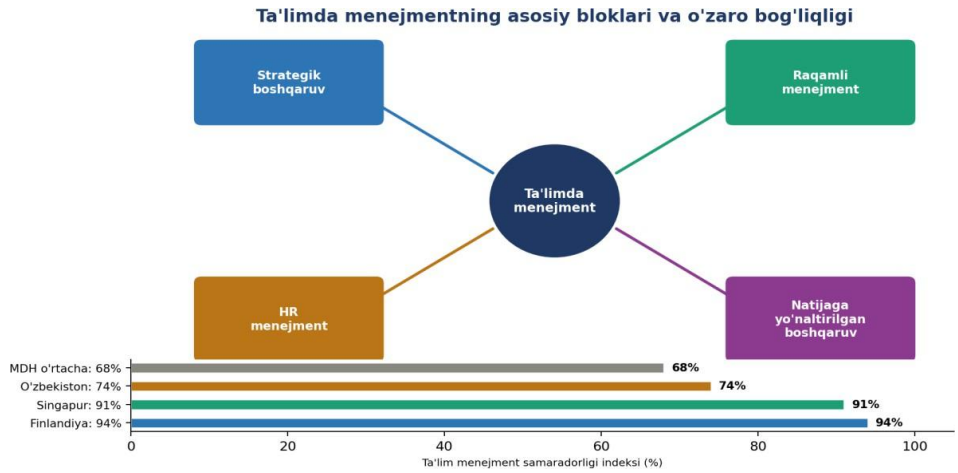
jahongirmirzo0078@gmail.com

Kalit so'zlar: ta'limda menejment, strategik boshqaruv, raqamli menejment, HR menejment, natijaga yo'naltirilgan boshqaruv, ta'lim sifati.

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimi global raqobat va raqamli transformatsiya sharoitida ishlaydi. Ushbu muhitda ta'lim muassasalarini samarali boshqarish — ya'ni ta'limda menejment — strategik zarurat bo'lib qolmoqda. Ko'pgina muassasalarda boshqaruv hali ham byurokratik tarzda amalga oshirilmoqda, natijada resurslar isrof bo'lmoqda va ta'lim sifati kutilgan darajaga yetmayapti. Ushbu tezisning maqsadi — ta'limda zamonaviy menejment modellarini tahlil qilish va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

1-rasm. Ta'limda menejmentning asosiy bloklari va xalqaro samaradorlik ko'rsatkichlari

Manba: muallif tomonidan xalqaro ma'lumotlar asosida tuzilgan.

1. Strategik boshqaruv — ta'limdagi o'zgarishlar uchun poydevor

Ta'lim muassasasi rahbari strategik menejment tamoyillarini puxta egallagan holda muassasaning rivojlanish yo'lini belgilashi lozim. Finlandiya, Singapur va Janubiy Koreya tajribasi shuni ko'rsatadiki, eng muvaffaqiyatli ta'lim tizimlari aynan kuchli menejment madaniyatiga asoslanadi. Singapurda maktab direktorlari davlat xizmatchilarining eng yuqori toifasiga kiritilgan. O'zbekistonda ham ta'lim rahbarlarini professional menejerlar sifatida tayyorlash zarur — ular nafaqat ma'muriy, balki strategik fikrlay oladigan liderlar bo'lishi lozim.

2. Raqamli menejment — boshqaruvni yangi bosqichga ko'tarish

Raqamli boshqaruv tizimlari ta'lim samaradorligini sezilarli oshiradi. O'zbekistonda joriy etilgan HEMIS tizimi oliy ta'lim muassasalarida ma'lumotlarni markazlashtirilgan boshqarish imkonini bermoqda. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, raqamli tizimlarni to'liq joriy etgan muassasalarda o'quv jarayoni samaradorligi 18-25% ga oshgan. Biroq raqamli vositalar o'zi yetarli emas — o'qituvchilar va rahbariyatning raqamli savodxonligi ham oshirilishi zarur.

3. HR menejment — o'qituvchi taqdiri muassasa taqdiriga teng

O'qituvchilar motivatsiyasi to'g'ridan-to'g'ri o'quvchilar yutuqlari bilan bog'liq. Shu sababli ta'lim menejmentining markazida o'qituvchilarni kasbiy rivojlantirish, adolatli baholash va ijodiy muhit yaratish turishi lozim. Rasmiy malaka oshirish kurslaridan tashqari, muassasa ichidagi mentorlik, peer-coaching va hamkorlikdagi o'rganish usullari ham keng qo'llanilishi kerak. Rahbar xodimlarning professional rivojlanishiga investitsiya qilish — bu uzoq muddatda ta'lim sifati uchun eng foydali investitsiya hisoblanadi.

4. Natijaga yo'naltirilgan boshqaruv (MBO) — javobgarlik tizimi

MBO tizimida muassasa aniq, o'lchanadigan va muddatli maqsadlar (o'quvchilar

o'zlashtirish darajasi, muassasa reytingi, bitiruvchilar bandligi) qo'yadi va ularni muntazam kuzatib boradi. Bunday yondashuv rahbariyatni javobgarlikka

tortish va resurslarni samarali taqsimlash imkonini beradi. Har bir ta'lim muassasasi uchun KPI ko'rsatkichlari belgilanishi va ularning bajarilishi oshkoralik tamoyilida kuzatilib borilishi lozim.

XULOSA VA TAVSIYALAR

Ta'limda zamonaviy menejmentni joriy etish O'zbekiston uchun strategik zarurat. Tadqiqot asosida quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi:

1. **Ta'lim rahbarlarini qayta tayyorlash.** MBA tipdagi maxsus «Ta'limda menejment» dasturlarini ishlab chiqish va barcha muassasa rahbarlarini ushbu dasturlardan o'tkazish zarur.

2. **Raqamli boshqaruvni kengaytirish.** HEMIS tizimini barcha ta'lim muassasalariga tatbiq etish va o'qituvchilar faoliyatini baholash modullarini qo'shish lozim.

3. **O'qituvchilar motivatsiyasini oshirish.** Moddiy rag'batlantirishdan tashqari, ijodiy erkinlik, kasbiy o'sish va jamoaviy o'rganish muhitini yaratish zarur.

4. **KPI tizimini joriy etish.** Har bir muassasa uchun aniq natijaviy ko'rsatkichlar belgilanishi va ularga erishish oshkora kuzatib borilishi kerak.

Xulosa: ta'lim muassasasi qanchalik yaxshi boshqarilsa, undagi ta'lim sifati shunchalik yuqori bo'ladi. O'zbekistonning ta'lim tizimini jahon standartlariga olib chiqish yo'lida ta'limda zamonaviy menejment asosiy tayanch bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasining «Ta'lim to'g'risida»gi Qonuni. — Toshkent, 2020.

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «2030-yilgacha bo'lgan davrda ta'lim va fan sohasini rivojlantirish konsepsiyasi» to'g'risidagi Farmoni. — Toshkent, 2019.

3. Fullan M. Leading in a Culture of Change. — San Francisco: Jossey-Bass, 2021. — 190 p.

4. Bush T. Theories of Educational Leadership and Management. 5th ed. — SAGE Publications, 2020. — 256 p.

5. Abdullayev V.A. Ta'limda innovatsion boshqaruv. — Toshkent: Fan, 2023. — 215 b.

6. OECD. Education at a Glance 2024. — Paris: OECD Publishing, 2024.